

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Plzni rozhodl samosoudkyní JUDr. Alenou Hockou v právní věci žalobce **K. M.**, bytem P., zastoupeného JUDr. Jiřím Dvořákem, advokátem, se sídlem Hálkova 24, 301 00 Plzeň, proti žalované **České správě sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, 225 08 Praha 5 (dále jen **ČSSZ**), v řízení o žalobě ze dne 27.12.2013 proti rozhodnutí žalované ze dne 18.10.2013 č.j. *X o přeplatek na vdoveckém důchodu*,

t a k t o :

- I. **Rozhodnutí žalované ze dne 18.10.2013 č.j. X a jemu předcházející rozhodnutí č.j. X ze dne 15.7.2013 se z r u š u j í pro vady řízení a věc se v r a c í žalované k dalšímu řízení.**
- II. **Žalovaná je p o v i n n a zaplatit žalobci k rukám jeho zástupce JUDr. Jiřího Dvořáka na nákladech řízení na účet č. X, VS 161312013, částku ve výši 4.719,-Kč nejpozději do 1 měsíce od právní moci tohoto rozsudku.**

O d ů v o d n ě n í :

Včasnou žalobou se žalobce domáhá přezkoumání napadeného rozhodnutí žalované ze dne 18.10.2013, kterým žalovaná zamítla jeho námitky a potvrdila rozhodnutí ČSSZ ze dne 15.7.2013 č.j. X, jímž mu byla uložena povinnost vrátit ČSSZ přeplatek na vdoveckém důchodu v částce 138.971,-Kč podle § 118a odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, který vznikl za období od 22.9.2011 do 21.8.2013, a to do 8 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí, které bylo žalobci doručeno dne 22.7.2013.

Žalobce v žalobě vyjádřil nesouhlas s rozhodnutím žalované ze dne 18.10.2013, neboť v odůvodnění rozhodnutí ze dne 15.7.2013 bylo sice uvedeno, že žalobce zavinil vznik přeplatku tím, že přebíral důchod, ačkoliv musel z okolností předpokládat, že byl vyplácen neprávem, ale nebylo uvedeno, které okolnosti považuje žalovaná za rozhodné pro to, že

žalobce musel předpokládat, že byl důchod vyplácen neprávem. Nebyla uvedena ani žádná správní úvaha (logické zdůvodnění) o tom, proč musel žalobce předpokládat neoprávněnou výplatu důchodu. Odůvodnění rozhodnutí tak žalobci neumožňovalo reagovat na konkrétní důvody rozhodnutí a plně a úplně zdůvodnit své námitky. Tato vada nebyla odstraněna ani v průběhu řízení o námitkách a žalobce tak nemohl v rámci řízení o opravném prostředku uplatnit plně svá zákonná práva. I když žalovaná ve svém rozhodnutí odkazuje i na judikaturu Nejvyššího správního soudu (dále jen *NSS*), ale z ní nevyplývá, že by samotná nezákonná výplata důchodu znamenala nedbalostní zavinění příjemce z důvodu, že má znát právní předpisy a tudíž si musí být automaticky vědom neoprávněné výplaty, pokud k ní dojde. *NSS* v uvedené judikatuře rozebral jednotlivé alternativní skutkové podmínky pro vznik odpovědnosti příjemce za přeplatek na důchodu a v jednotlivých přezkoumávaných případech posuzoval okolnosti přijímání důchodových dávek příjemcem, které se zcela nepochybně v citovaných rozsudcích lišily od okolností a skutečností v případě žalobce. Žalovaná ve svém rozhodnutí uvedla, že vzhledem k tomu, že dcera žalobce přestala být nezaopatřeným dítětem dne 31.8.2011 a žádná z dalších podmínek pro trvání nároku na vdovecký důchod nebyla splněna, musel žalobce vědět, že nárok na vdovecký důchod zanikl. Žalobci však bylo zasláno rozhodnutí ČSSZ ze dne 23.5.2011 o odnětí sirotčího důchodu pro dítě L., neboť dnem 30.6.2011 přestává být nezaopatřeným dítětem a současně bylo ve výroku uvedeno, že ostatní důchodové dávky nadále náleží v úhrnné výši 5.931,-Kč. Žalovaná tedy tvrdí, že si žalobce musel být vědom zániku nároku, když však na základě totožných skutečností vydal příslušný orgán rozhodnutí, ve kterém výslovně potvrdil trvání tohoto nároku. Žalovaná v napadeném rozhodnutí k tomuto uvedla, že toto „chybné rozhodnutí nemůže založit nárok na tuto částku“, ale zcela jednoznačně však nelze takové rozhodnutí pominout jako okolnost, která měla vliv na to, zda žalobce musel předpokládat, že dávky jsou mu vypláceny neoprávněně. *Právě toto rozhodnutí osvědčuje existenci „dobré víry“ žalobce při přijímání předmětného vdoveckého důchodu.* Mimo to žalobce obdržel rozhodnutí ze dne 26.11.2012, jímž mu ČSSZ odňala dle § 56 odst. 1 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdních předpisů (dále jen *zákon*), vdovecký důchod od 22.1.2013, přičemž dle jeho formulace za dobu, za kterou byl důchod vyplácen, nelze jej odejmout. Pokud tedy ČSSZ rozhodnutím ze dne 23.5.2011 sdělila žalobci, že mu nadále náleží dávka 5.931,-Kč a rozhodnutím ze dne 22.11.2012 mu sdělila, že mu odnímá vdovecký důchod od 22.1.2013, žalobce zcela logicky a oprávněně předpokládal, že ČSSZ eviduje a sleduje jeho nároky a minimálně do 22.1.2013 pobírá důchod oprávněně, neměl žádný důvod sledovat a kontrolovat platby důchodu tak, aby nepřevzal platbu neoprávněně vypláceného důchodu a logicky předpokládal, že ČSSZ odňala vdovecký důchod ke dni zániku nároku a eviduje i den odnětí důchodu a tudíž automaticky zastaví provádění plateb. V době od 22.9.2011 bylo žalobci dvakrát zasláno oznámení o úpravě vypláceného důchodu (ze dne 24.12.2011 a 20.12.2012), tudíž nemohl předpokládat, že vnitřní systém výplaty důchodů ČSSZ zřejmě nemá žádné kontrolní mechanismy, které by při úpravách výše vypláceného důchodu zastavily výplaty neoprávněně vyplácených důchodů. Žalobce předpokládal, že orgány ČSSZ jsou vybaveny odbornými pracovníky a odpovídajícím programovým vybavením, průběžně sledují jeho nároky a kvalifikovaně rozhodují o poskytování dávek. Žalovaná jej svými rozhodnutími utvrzovala v jeho přesvědčení, že mu vyplácené dávky náleží, proto nepředpokládal, že je vdovecký důchod vyplácen neoprávněně a tudíž by měl přijetí plateb odmítat, když i osoby již o dítě nepečující mají po určitou dobu nárok na vdovecký důchod. V této věci tedy nebyla splněna podmínka, že žalobce jako příjemce

dávek *musel z okolností předpokládat, že byl důchod vyplacen neprávem*, tudíž rozhodnutí ze dne 18.10.2013 i 15.7.2013 byly vydány v rozporu se zákonem č. 582/1991 Sb., neboť jimi byl nezákonně aplikován § 118a a v rozporu s ním se správní orgány pokusily založit odpovědnost žalobce jako příjemce předmětného důchodu a vydáním rozhodnutí zasáhly do jeho subjektivních práv, proto bylo závěrem navrženo *zrušení napadeného i předcházejícího rozhodnutí a vrácení věci žalované, současně byla požadována i náhrada nákladů řízení bez specifikace*.

Z rozsáhlého odůvodnění zaslané kopie *napadeného rozhodnutí ze dne 18.10.2013* vyplývá, že žalobce v námitkách ze dne 12.8.2013 nesouhlasil s rozhodnutím z důvodů uvedených i v podané žalobě, neboť v odůvodnění rozhodnutí ze dne 15.7.2013 bylo uvedeno, že zavinil vznik přeplatku tím, že přebíral důchod, ačkoliv *musel z okolností předpokládat, že tento důchod byl vyplacen neprávem*; zároveň je tamtéž uvedena citace souvisejících právních předpisů a některých skutečností, aniž by bylo uvedeno, které skutečnosti ČSSZ považuje za rozhodné pro to, že *musel předpokládat vyplácení důchodu neprávem*, ale neobsahuje logické zdůvodnění toho, jak ČSSZ dospěla k závěru, že *musel předpokládat neoprávněnou výplatu důchodu*, takže odůvodnění *napadeného rozhodnutí* neumožňuje žalobci reagovat na konkrétní důvody rozhodnutí a úplně zdůvodnit podané námitky, když není právně vzdělaný a odmítá, že by jej napadlo, že přijímá neoprávněně dávku důchodového pojištění v rozsahu, jak stanovila ČSSZ. Dále byla popsána historie pobírání důchodových dávek žalobcem po podání žádosti dne 21.9.2005 o vdovecký důchod a sirotčí důchod pro syna L., který přestal být nezaopatřeným dítětem již v roce 2009, a dceru L. s datem přiznání 18.7.2005, když dcera byla až do 31.8.2011 nezaopatřeným dítětem a do tohoto dne mu náležel i vdovecký důchod, ale ten mu byl rozhodnutím ze dne 26.11.2012 odňat od 22.1.2013, přesto mu byl vyplácen až do 21.8.2013 a rozhodnutím ze dne 15.7.2013 mu bylo uloženo vrátit ČSSZ neoprávněně přijaté splátky vdoveckého důchodu za období, kdy tento důchod nenáležel, tedy za období 22.9.2011 až 21. 8.2013 (v *odůvodnění napadeného rozhodnutí je nesprávně uvedeno, že rozhodnutím ze dne 26.11.2012 byl vdovecký důchod odňat až od 22.8.2013*).

Citováno bylo znění § 50 zákona s tím, že žalobce po 21.9.2011 podmínky nesplňoval, proto mu vdovecký důchod po 22.9.2011 nenáležel. Též bylo uvedeno, že z evidence ČSSZ vyplývá, že žalobci byla za období 22.9.2011 až 21.1.2012 vyplacena částka 23.724,-Kč, za období 22.1.2012 až 21.1.2013 částka 72.372,-Kč a za období 22.1.2013 až 21.8.2013 částka 42.875,-Kč, tedy celkem bylo vyplaceno na těchto dávkách 138.971,-Kč, které nenáležely. Rovněž bylo citováno znění § 118a odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., dle něhož *byl-li důchod vyplacen neprávem nebo ve vyšší částce, než náležel, protože příjemce důchodu nesplnil některou jemu uloženou povinnost, přijal důchod nebo jeho část, ačkoliv musel z okolností předpokládat, že byl vyplacen neprávem nebo ve vyšší částce, než náležel, nebo vědomě jinak způsobil, že důchod nebo jeho část byl vyplácen neprávem nebo ve vyšší částce, než náležel, má plátce důchodu vůči příjemci důchodu nárok na vrácení, popřípadě náhradu nesprávně vyplacené částky*.

Protiprávní jednání žalobce, pro něž postačí pouze zavinění nedbalostní nikoli v úmyslné formě, spatřuje ČSSZ v tom, že přijal splátky vdoveckého důchodu, ačkoliv *musel předpokládat, že mu tento důchod nenáleží*; je zřejmá i příčinná souvislost mezi jednáním žalobce a vznikem přeplatku na dávce, protože si *musel být vědom, že mu platby, které přijal, nenáleží*, když byl obeznámen se skutečností, že jeho nárok na vdovecký důchod zanikl dnem,

kdy dcera L. přestala být nezaopatřeným dítětem, vzhledem k tomu, že žádnou z dalších podmínek § 50 odst. 2 zákona pro trvání nároku na vdovecký důchod */nesplňoval/*. Dle žalované se žalobce nemůže účinně zbavit odpovědnosti za vrácení vzniklého přeplatku tvrzením, že byl v dobré víře, že mu vyplacené částky vdoveckého důchodu náleží, neboť z právní úpravy, kterou měl znát, vyplývá jednoznačně, že vdovecký důchod nenáležel, když právní zásada, že neznalost zákona neomlouvá, je obecně platným principem, jehož uplatnění za popsanych podmínek vylučuje, aby žalobce byl v dobré víře, že mu důchod náleží; dále bylo argumentováno tím, že zákony č. 155/1995 i 582/1991 Sb. byly řádně publikovány ve Sbírce zákonů a kraje a hlavní město Praha jsou povinny umožnit v pracovních dnech každému nahlížení do Sbírky zákonů, Sbírky mezinárodních smluv a Úředního věstníku Evropské unie; taktéž obce, městské obvody a městské části územně členěných statutárních měst jsou povinny umožnit nahlížení do Sbírky zákonů za stejných podmínek, tudíž měl žalobce možnost se s nimi seznámit. Žalobce tedy měl a mohl vědět, že mu na základě zákonné úpravy od 22.9.2011 již nenáleží vdovecký důchod, ČSSZ spatřuje zavinění v tom, že přijal důchod, ačkoliv musel z okolností předpokládat, že byl vyplacen neprávem. Také bylo vyjádřeno, že i kdyby býval byl žalobce v dobré víře, že mu vdovecký důchod náleží, což být nemohl vzhledem k textu právní úpravy, kterou měl i s ohledem na citované usnesení Ústavního soudu, znát, nepřevýší tato dobrá víra veřejný zájem na vrácení neprávem vyplacených částek vdoveckého důchodu, neboť ten převažuje nad dobrou vírou pojištěnce v to, že mu tyto dávky byly vyplaceny po právu. Jedná se totiž o účelově vázané prostředky, které jsou určeny k vyplacení pojištěnci, jen když nastanou zákonem předvídané sociální události, proto je nemůže čerpat osoba, která nesplňuje podmínky zákonem stanovené.

Rovněž bylo uvedeno, že vzhledem ke skutečnosti, že ČSSZ v současnosti vyplácí přibližně 3,5 milionu důchodů, nelze absolutně vyloučit chybné vyplacení dávky důchodového pojištění v ojedinělém případě, právě proto měl žalobce ČSSZ o nesprávné výplatě důchodu neprodleně informovat a vrátit dávky vdoveckého důchodu vyplacené v rozporu s platnými právními předpisy. Skutečnost, že v rozhodnutí ze dne 23.5.2011 je chybně uvedeno, že žalobci náleží dávky důchodového pojištění ve výši 5.931,-Kč měsíčně, nemůže založit jeho nárok na tuto částku, neb na základě jemu známých skutkových okolností nemohl oprávněně předpokládat, že mu tato částka náleží, byla vyplácena bez jakéhokoliv právního důvodu, což musel žalobce vědět. Závěrem bylo konstatováno, že skutečnost, že vyplacené splátky vdoveckého důchodu nenáležely, vyplývá z již platných právních předpisů, a pouze ty jsou pro rozhodování ČSSZ relevantní, proto nebylo námitkám vyhověno. Dále ČSSZ podotkla, že nad rámec námitkového řízení prověří v samostatném řízení správnost obsahu rozhodnutí z 23.5.2011 ohledně data odnětí sirotčího důchodu a znění § 22 odst. 2 písm. b) a c) zákona.

Žalovaná ve svém obsáhlém vyjádření dne 20.2.2014 závěrem navrhla žalobu jako nedůvodnou zamítnout a uvedla stejné skutečnosti jako v napadeném i jemu předcházejícím rozhodnutí s poukazem na rozsudek NSS ze dne 26.5.2010 č.j. 3 Ads 35/2010-54 uvedený v rozhodnutí o námitkách, podle něhož nemusí být splněny všechny tři podmínky uvedené v § 118a odst. 1 z.č. 582/1991 Sb. kumulativně, stačí, když je splněna pouze jedna, i např. na rozsudek 8 As 34/2012-35 ze dne 10.12.2013 či 3 Ads 95/2012-20 ze dne 28.8.2013, dopadající na daný případ, dále pak na závěr Ústavního soudu ze dne 16.5.2002 sp. zn. I. ÚS 699/2000, jímž soud usuzuje, že tvrzení stěžovatele, že jednal v dobré víře a mu nebylo prokázáno

zavinění, nelze zakládat (dovozovat) na neznalosti právní úpravy; zde platí tradiční zásada - *neznalost zákona neomlouvá*. Také bylo vyjádřeno, že v rámci řízení o námitkách se ČSSZ plně vypořádala s uplatněnými námitkami a napadené prvoinstanční rozhodnutí plně potvrdila, byla velice podrobně popsána nastalá situace i dvojí pochybení ČSSZ, jednak při odnětí sirotčího důchodu a dále při odnětí vdovského důchodu, kdy nedošlo ke skutečnému zastavení výplaty důchodu a tento byl vyplácen až do července 2013. ČSSZ uvedla právní úpravu dopadající na daný případ a velice podrobně zdůvodnila, v čem spatřuje protiprávní jednání žalobce, proč si byl vědom, že mu platby na vdoveckém důchodu již nenáležely, že se nelze vyvinut z odpovědnosti ani při přebírání důchodu v dobré víře, ani poukazem na neznalost zákonů, neboť žalobce měl a mohl vědět, že mu při odnětí sirotčího důchodu nenáleží ani vdovecký důchod. Žalovaná nesouhlasila s argumentací žalobce, že chybí logické uvažování a zdůvodnění okolností apod., jelikož zcela správně poukázala na současný výklad odpovědnosti příjemců dávky tak, jak jej učinil NSS, proto považuje rozhodnutí o námitkách za zcela správné a zákonné a plně odkázala na jeho podrobné nadstandartní zdůvodnění. Uvedla ještě také, že i v právních vztazích důchodového pojištění jsou stanoveny stejné předpoklady vzniku subjektivní odpovědnosti jako v právu obecně. Jedná se o protiprávní úkon občana, vznik přeplatku na dávce důchodového pojištění, příčinná souvislost mezi protiprávním úkonem a vznikem přeplatku a posledním předpokladem subjektivní právní odpovědnosti je existence zavinění. Zavinění je právním institutem vypracovaným zejména teorií trestního práva a obecně se diferencuje na zavinění úmyslné (*dolozní*) a zavinění z nedbalosti (*kulpozní*). Jak vyplývá z citace § 118a) odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., právní norma upravující subjektivní právní odpovědnost občana je založena na existenci kulpozního zavinění, tedy postačí, je-li prokázáno zavinění i jen ve formě nedbalosti; koncepce zavinění ve zmíněném ustanovení se velmi přibližuje zavinění založenému na nevědomé nedbalosti, jak je tento institut upraven v trestním zákoně. Odpovědnost příjemce dávky tedy není v daném případě odvozena ze skutečnosti, zda si byl vědom, že mu oba důchody plné výši nenáležejí, ale pouze, zda si uvedeného být vědom měl a mohl. Právní úpravy platné pro výplatu důchodů, obecně závazné a veřejně přístupné, si vědom být mohl. Příjemce důchodu tedy měl a mohl vědět a předpokládat, že vyplácená dávka od ČSSZ mu nenáležejí. I když došlo k nesprávné výplatě opomenutím ČSSZ, je žalobce povinen neoprávněně vyplacené a přijaté částky na vdoveckém důchodu vrátit, neboť musel či měl z okolností předpokládat, že mu výplata nenáležejí, bez ohledu na to, zda doopravdy věděl. Žalobce, který nepožádal o odkladný účinek žalobě uzavřel a dne 13.1.2014 podepsal s ČSSZ dohodu o splátkách přeplatku po 4.000,-Kč měsíčně s tím, že první splátka bude uhrazena nejpozději do konce měsíce následujícího po podpisu této dohody a další splátky přeplatku jsou splatné vždy do 20. dne přísl. kal. měsíce, dosud žádná částka na účet ČSSZ nebyla připsána.

Ze zasláního dávkového spisu vedeného žalovanou ohledně žalobce soud zjistil, že skutečnosti uvedené žalovanou ve vyjádření ze dne 20.2.2014, jehož stejnopis byl zaslán i žalobci, odpovídají obsahu tohoto spisu, napadené rozhodnutí bylo zástupci žalobce doručeno dne 24.10.2013 dle založené dodejky. Soud však také zjistil, že rozhodnutím ze dne 13.1.2014 byl žalobci přiznán od 12.2.2014 vdovecký důchod dle § 49 odst. 1 písm. b) zákona ve výši 6.041,-Kč měsíčně, neboť dosáhl věku 58 let, proto byla výplata vdoveckého důchodu obnovena. Dále ze založeného rozhodnutí ze dne 11.11.2013 vyplývá, že jím byla uvolněna výplata sirotčího důchodu pro L., ve výši 5.193,-Kč měsíčně a vdovecký důchod činí 5.931,-

Kč měsíčně, neboť na základě provedeného šetření bylo zjištěno, že dcera žalobce ukončila soustavnou přípravu na budoucí povolání ke dni 31.8.2013, proto výplata sirotčího a vdoveckého důchodu náležela 21.9.2011 (rozhodnutí bylo adresováno pouze žalobci), když z dokladu výpočtu k němu připojeného vyplývá, že se jednalo o dobu od 22.7. do 21.9.2011 a doplatek činil 5.193x2, tedy 10.386,-Kč. Dne 7.11.2013 oznámila ČSSZ žalobci, že mu byl stanoven výplatní termín vždy 22. dne v měsíci a důchod bude poukazován na jeho osobní účet (tj. *stejně jako v předchozí době*). Podle rozhodnutí ze dne 15.7.2013 žalovaná podle § 118a odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb. uložila žalobci povinnost vrátit ČSSZ přeplatek v částce 138.971,-Kč vzniklý za období od 22.9.2011 do 21.8.2013 na vdoveckém důchodu, a to do 8 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí (dle dodejky bylo rozhodnutí žalobci doručeno dne 22.7.2013); v odůvodnění je citován § 50 zákona i jaké měsíční částky tohoto důchodu žalobci náležely v jednotlivých obdobích, ale výpočet celkové výše přeplatku uveden není. Rozhodnutím ze dne 26.11.2012 žalovaná podle § 56 odst. 1 písm. a) zákona od 22.1.2013 žalobci odňala vdovecký důchod a v odůvodnění citovala i § 50 odst. 2 zákona s odkazem na to, že dcera L. dne 31.8.2011 ukončila soustavnou přípravu na budoucí povolání, proto mu nárok na vdovecký důchod zanikl dnem 21.9.2011. Rozhodnutím ze dne 23.5.2011 ČSSZ dle § 56 odst. 1 písm. a) zákona odňala od 22.7.2011 sirotčí důchod pro L. s tím, že ostatní důchodové dávky nadále náleží v úhrnné výši 5.931,-Kč měsíčně s odůvodněním, že L. dne 30.6.2011 ukončí soustavnou přípravu na budoucí povolání a nárok na sirotčí důchod zanikne dnem 30.6.2011 a dále byly citovány §§ 56 odst. 1 písm. a), 52 odst. 1, 20 odst. 3, 4 a 6 zákona. Založena je též Dohoda ze dne 12.12.2013, jíž se žalobce zavázal splácet měsíčně 4.000,-Kč přeplatek ve výši 138.971,-Kč a dále uznal uvedený dluh co do důvodů i výše.

*Žalobce v podání dne 21.3.2014 setrval na podané žalobě s tím, že vyjádření žalované neobsahuje nic, co by jeho přesvědčení mělo změnit a navíc v § 118a zákona č. 582/1991 Sb. je přímo upravena vyvratitelná domněnka, spočívající v tom, že vrátit musí ten, kdo přijal, ačkoliv z okolností musel předpokládat Také poznamenal, že uzavřel s ČSSZ dohodu o splátkách a tuto plní, přestože je tak činěno na základě nezákonného rozhodnutí, které je pravomocné a vykonatelné. Pokud tedy příjemce „z okolností“ nemohl předpokládat, není povinen vracet ... V takovém případě je na příjemci, aby prokázal, že měl pádný důvod, být přesvědčen o tom, že mu důchod náleží. Dále bylo zdůrazněno, že žalovaná v postavení orgánu veřejné správy v rámci své kompetence vydává rozhodnutí jako své individuální správní akty a ohledně těchto rozhodnutí platí *zásada presumpce správnosti správního rozhodnutí* (na které je v této oblasti založen princip právního státu). Žalobce naprosto odmítá „úvahu“ žalované, když ta vlastně tvrdí, že „každé správní rozhodnutí nemusí být správné, když se správní orgán splete, musí to být každému jasné, že se spletl a vlastně má každý za povinnost nechat si posoudit správnost vydaných rozhodnutí a pokud nejsou správná, tak by se měl zachovat podle toho, jak je to v zákoně a asi navíc, aby nebyl obviněn z nedbalosti, měl by iniciovat opravu rozhodnutí“. Právě okolnost, kterou je právní stav založený platnými rozhodnutími žalované, je tím důvodem, proč žalobce nemohl mít ani pochybnost o tom, že je oprávněným příjemcem důchodu, natož aby „musel předpokládat, že je důchod vyplácen neprávem“. Zcela nepřipadnou se pak jeví argumentace „opřená“ o rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 16. 5. 2002 sp. zn. I. ÚS 699/2000, kdy posuzoval sankci udělenou za přestupek spáchaný narušením dochovaného stavu přírody ve zvláště chráněném území; tedy v daném případě se tedy jednalo o aktivní činnost charakteru stavebních (zemních) prací, které*

nepochybně nebyly odsouhlaseny správním orgánem a byly prováděny ve zvlášť chráněném území.

Následně žalovaná dne 28.3.2014 sdělila, že trvá na správnosti a zákonnosti napadeného rozhodnutí s tím, že příjemce důchodu nemá jen oznamovací povinnost, ale i povinnost vrátit neprávem vyplacenou dávku a to vždy, i když ČSSZ vydala nesprávné rozhodnutí. I v případě přijetí částek důchodu žalobcem v dobré víře je zde veřejný zájem na tom, aby dávky důchodového zabezpečení byly vypláceny jen v souladu se zákonem, který převyšuje dobrou víru jednotlivce. Žalovaná má nárok na vrácení neprávem vyplacených a přijatých částek, neboť žalobce vědět měl a mohl, že mu dávky nenáleží. Nejde zde o úmyslné zavinění, ale o nevědomou nedbalost, proto je žaloba nedůvodná a soud by ji měl zamítnout.

Podle § 4 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, dále jen **s.ř.s.**, soudy ve správním soudnictví rozhodují o žalobách proti rozhodnutím vydaným v oblasti veřejné správy orgánem moci výkonné, orgánem územního samosprávného celku, jakož i fyzickou nebo právnickou osobou nebo jiným orgánem, pokud jim bylo svěřeno rozhodování o právech a povinnostech fyzických a právnických osob v oblasti veřejné správy, (dále jen **správní orgán**). Ve věcech důchodového pojištění rozhoduje specializovaný samosoudce, který má práva a povinnosti předsedy senátu (§ 31 odst. 2, 3 s.ř.s.).

Dle § 76 odst. 1 písm. a), b) s.ř.s. soud zruší napadené rozhodnutí pro vady řízení bez jednání rozsudkem pro nepřezkoumatelnost spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí a proto, že skutkový stav, který vzal správní orgán za základ napadeného rozhodnutí, je v rozporu se spisy nebo v nich nemá oporu anebo vyžaduje rozsáhlé nebo zásadní doplnění. Podle § 78 odst. 1 věta první, odst. 3, 4 a 5 s.ř.s. je-li žaloba důvodná, soud zruší napadené rozhodnutí pro nezákonnost nebo pro vady řízení. Zrušuje-li soud rozhodnutí, podle okolností může zrušit i rozhodnutí správního orgánu nižšího stupně, které mu předcházelo. Zruší-li soud rozhodnutí, vysloví současně, že se věc vrací k dalšímu řízení žalovanému, a právním názorem, který vyslovil soud ve zrušujícím rozsudku nebo rozsudku vyslovujícím nicotnost, je v dalším řízení správní orgán vázán.

Podle § 50 odst. 1 a 2 písm. a) zákona vdovský nebo vdovecký důchod náleží po dobu jednoho roku od smrti manžela/manželky a po uplynutí doby uvedené v odstavci 1 má vdova či vdovec nárok na uvedený důchod, jestliže pečuje o nezaopatřené dítě.

Dle § 56 odst. 1 písm. a) zákona zjistí-li se, že nárok na důchod nebo na jeho výplatu zanikl, důchod se odejme nebo jeho výplata se zastaví, a to ode dne následujícího po dni, jímž uplynulo období, za které již byl vyplacen.

Žalobce se podanou žalobou v této věci domáhá zrušení napadeného rozhodnutí ze shora uvedených důvodů. Soud pak na základě všech zjištěných skutečností v této věci dospěl k závěru o důvodnosti *žaloby proti napadenému rozhodnutí žalované ze dne 18.10.2013 i s přihlédnutím k § 67 odst. 2 věta první a § 68 odst. 1 až 6 zákona č. 500/2004 Sb., dále jen **správní řád*** (rozhodnutí se vyhotovuje v písemné formě, obsahuje výrokovou část, odůvodnění a poučení účastníků a ve výrokové části se uvede řešení otázky, která je

předmětem řízení, právní ustanovení, podle nichž bylo rozhodováno a označení účastníků; v odůvodnění se uvedou důvody výroku, podklady pro jeho vydání, úvahy, kterými se správní orgán řídil při jejich hodnocení a při výkladu právních předpisů a informace o tom, jak se správní orgán vypořádal s návrhy a námitkami účastníků), že žalovaná do rozhodnutí ze dne 18.10.2013 úvahy požadované správním řádem neuvedla, protože se plně nevypořádala s námitkami žalobce proti rozhodnutí ze dne 15.7.2013, jelikož odůvodnění rozhodnutí ze dne 18.10.2013 neobsahuje žádné srozumitelné vysvětlení, z něhož by žalobce pochopil důvody, pro něž odpovědnost, která je dle § 118a odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb. subjektivní, byla z jeho strany naplněna. Žalovaná se nevypořádala ani s námitkami žalobce o předpokladu sledování nároků a kontrolních mechanismů při úpravě důchodů, navíc v mezidobí docházelo i k valorizaci důchodu, tudíž je otázkou, jak je vůbec možné, že si vyplácení vdoveckého důchodu i po odnětí sirotčího důchodu pro žalobcovu dceru L. nikdo u správního orgánu nevšiml, i když dávkový spis v té době nebyl nijak objemný. Rozhodnutí ze dne 23.5.2011 o odnětí sirotčího důchodu pro L. neobsahuje žádnou citaci paragrafů zákona vztahující se k vdoveckému důchodu, stejně tak i v rozhodnutí z 10.3.2009 o uvolnění sirotčího důchodu pro L. od 22.7.2008, až konečně rozhodnutí ze dne 26.11.2012 obsahuje citaci příslušného paragrafu 50 zákona ohledně nároku na vdovecký důchod. Navíc uvedená rozhodnutí o odnětí i uvolnění sirotčího důchodu byla zase zaslána pouze žalobci, ač L. již v té době byla zletilá od roku 2007, což pravděpodobně ČSSZ do té doby nezjistila a ani nebylo v rozhodnutí uvedeno, na jak dlouhou dobu byl jmenované sirotčí důchod uvolněn. V dávkovém spisu se nenachází žádné zmocnění od dcery L. pro žalobce, aby vyřizoval veškeré její záležitosti s ČSSZ, toliko se v něm nachází její žádost z 20.10.2008, aby sirotčí důchod byl i nadále vyplácen k rukám otce, tj. žalobce, na jeho účet. Postup ČSSZ v této věci lze hodnotit jako naprosto chaotický a nelze připustit, aby svá pochybení „přesunula“ na pojištěnce. Z obsahu napadeného rozhodnutí lze vycítit zřejmou aroganci moci správního orgánu, jelikož v něm není žádná zmínka kromě toho, že v současnosti vyplácí přibližně 3,5 milionů důchodů a nelze absolutně vyloučit chybné vyplácení dávky v ojedinělém případě, o důvodech pochybení na straně ČSSZ, která místo toho, aby připustila svá závažná pochybení a sdělila jejich důvod, naopak veškerou odpovědnost velkoryse přenáší na pojištěnce, který dle ní má povinnost znát veškeré předpisy a jejich obsah ohledně přiznané dávky, ale kupodivu žalovaná jako správní orgán předmětné znát asi nemusí. Zákonodárce nepochybně při koncipování příslušného § 118a odst. 1 zákona 582/1991 Sb. neměl v úmyslu, aby pochybení správního orgánu bylo na pojištěnce „přesunuto“ bez možnosti zohlednění rozhodných skutečností. Dosud platí presumpce správnosti rozhodnutí správního orgánu a z žádného zákonného předpisu platného v České republice nevyplývá povinnost občana/pojištěnce, aby přezkoumával správnost rozhodnutí správního orgánu, když navíc se jedná o právního laika na rozdíl od žalované ČSSZ. Je však naprosto jednoznačné, že od 21.1.2013 žalobce již věděl, že mu vdovecký důchod nenáleží, ale z dávkového spisu nelze seznat, proč mu byl nadále zasilán na účet, takže žalobce neměl možnost odmítnout převzetí výplaty tohoto důchodu.

Nelze ani přehlédnout, že argumentace odůvodnění rozhodnutí ze dne 18.10.2013 je naprosto nevyvážená, jelikož se hlavně zdůrazňuje odpovědnost žalobce, který svým jednáním neporušil žádný předpis a ani nemá žádnou zákonnou povinnost přezkoumávat správnost rozhodnutí správního orgánu, když na základě jeho žádosti z 21.9.2005 mu byl přiznán vdovecký důchod a i pro dceru L. sirotčí důchod. Je proto s podivem, že ČSSZ, která má

nepochybně k dispozici na rozdíl od žalobce znění příslušných zákonů, se jimi neřídí v daný okamžik a dále vyplácí důchodovou dávku, kterou pojištěnec přijímá v dobré víře a následně rozhodne, že se dosud vyplácená dávka odnímá, neboť již žalobce nesplňuje podmínky pro její výplatu, ale přesto je dávka vyplácena nadále na účet pojištěnce a dalším rozhodnutím je pojištěnci uložena povinnost vrátit ČSSZ přeplatek na této dávce ve značně vysoké částce, ač zákon neporušil, jako v této věci. Je tedy nanejvýš žádoucí, aby ČSSZ často nechybovala ve své rozhodovací činnosti a k takovýmto jejím pochybením a přehmatům nedocházelo, jelikož takto škodí svým pojištěncům a způsobuje jim trauma, ač pochybení je na její straně; takovýto stav nelze nadále dopustit ani tolerovat. Naopak takovéto případy jednoznačně svědčí o tom, že o svěřené účelově vázané prostředky ČSSZ nepečuje zcela řádně, aby to odpovídalo péči řádného hospodáře a v takovýchto případech, jako je projednávaná věc, se jeví postup a její rozhodnutí v rozporu s dobrými mravy. Je tedy zcela nemístná argumentace žalované v tom, že žalobce měl znát obsah § 50 odst. 2 zákona, když ho její odpovědní pracovníci neaplikují, i když lze jeho znalost předpokládat, protože nebyl problém zjistit nahlédnutím do jeho dávkového spisu nepřiliš objemného, že žalobci byl vyplácen vdovecký důchod z důvodu péče o nezaopatřené dítě, ale ono je jednodušší svoji nedůslednost přesunout na jiného. Přitom za každým takovým pochybením správního orgánu je konkrétní osoba či osoby, vůči nimž lze v případě vzniklé škody postupovat v souladu s platným zákoníkem práce, neboť systém zpracování důchodových dávek nespočívá pouze na jedné osobě, ale minimálně na zpracovateli dávky, aprobantovi i vedoucím příslušného oddělení.

Předcházející rozhodnutí z 15.7.2013 je nepřezkoumatelné, proto bylo také soudem zrušeno, jelikož neobsahuje způsob výpočtu, jímž dospěla ČSSZ k výši přeplatku, když není postačující pouze uvedení období a v něm vyplácené měsíční částky, ale musí být uveden přesný postup výpočtu, aby bylo možno jej kdykoli přepočítat, přičemž žalobce a ani soud nejsou povinni pátrat, zda výsledný přeplatek za dané období odpovídá či nikoli, když předmětný výpočet není součástí ani přílohou rozhodnutí. Rovněž je zcela nepochopitelné, jak mohl být při vydání rozhodnutí dne 15.7.2013 uváděn přeplatek na vdoveckém důchodu za dobu od 22.9.2011 do 21.8.2013 ve výši 138.971,-Kč, když datum splatnosti bylo 22. dne v měsíci, tudíž ještě nebyla vyplacena dávka splatná 22.7.2013, jež byla nepochybně také zahrnuta do uvedeného přeplatku, když žalobci byl i po odnětí od 22.1.2013 žalovanou nadále vdovecký důchod zasílán na jeho účet; podle vyčíslení přeplatku byla dávka naposledy vyplacena v červenci 2013 a dle vyjádření ČSSZ byla vyplácena až do července 2013. Tudíž zamítnutím námitek a potvrzením rozhodnutí ze dne 15.7.2013 žalovaná i napadené rozhodnutí zatížila stejnou vadou.

V souladu s § 88 zákona č. 582/1991 Sb. ve znění platném od 1.1.2010 je smyslem námitkového řízení přezkoumat rozhodnutí správního orgánu tak, aby na konkrétní nesouhlas a námitky účastníka řízení byla dána zcela přesvědčivá, srozumitelná a jasná odpověď formou správního aktu a vyjasnění toho, jakým způsobem k předmětnému rozhodnutí správní orgán dospěl, což v dané věci však není. Pokud účastník řízení, tj. žalobce, nezjistí z rozhodnutí jeho důvody, nemůže se proti němu účinně bránit a celé další řízení - správní i následné soudní - po podání žaloby pak postrádá svůj primární význam.

Soud rovněž nemohl přehlédnout s ohledem na zjištěné skutečnosti, že v této věci nebyla naplněna zásada, že odvolací orgán se v odůvodnění rozhodnutí o odvolání (tj. námitkách) musí vypořádat se všemi důvody uvedenými v odvolání a uvést, o které právní předpisy a jejich ustanovení se při rozhodování opírá a jakými úvahami se při jejich použití řídil; pokud tak neučiní, je takové rozhodnutí nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů (§ 76 odst. 1 písm. a), odst. 3 s.ř.s.), jak vyplývá i z rozhodovací činnosti Nejvyššího správního soudu se sídlem v Brně (dále jen *NSS*), který se k otázce přezkoumatelnosti správních rozhodnutí vyslovil rozšířeným senátem v *usnesení ze dne 19.2.2008, č.j. 7Afs 212/2006-74*, v němž uvedl, že: „je nepřezkoumatelné takové rozhodnutí odvolacího správního orgánu, pokud rozsah provedeného správního přezkoumání nenalezne odraz v písemném odůvodnění rozhodnutí odvolacího správního orgánu“. K otázce přezkoumatelnosti správních aktů se vyjádřil NSS také v *rozsudku č.j. 7Afs 1/2010-53 ze dne 4.2.2010*, v němž v návaznosti na shora citované usnesení rozšířeného senátu konstatoval: „Nepřezkoumatelnost rozhodnutí pro nedostatek důvodů je třeba vykládat v jejím skutečném smyslu, tj. jako nemožnost přezkoumat určité rozhodnutí v důsledku nemožnosti zjistit v něm jeho obsah nebo důvody, pro které bylo vydáno. Pakliže správní orgán vydá rozhodnutí, které je přezkoumatelné ve správním soudnictví, přičemž z jeho odůvodnění nelze ničeho zjistit (obsah a důvody jeho vydání), je zcela opodstatněný názor soudu, že je takové rozhodnutí nepřezkoumatelné a je třeba jej pro tuto vadu zrušit“.

S ohledem na shora uvedené soud zjistil, že napadené rozhodnutí i jemu předcházející rozhodnutí ze dne 15.7.2013 jsou nepřezkoumatelná i pro nesrozumitelnost, což způsobuje vady řízení, jelikož z nich není zjistitelné, v jakém konkrétním pochybení spočívá subjektivní odpovědnost žalobce za vzniklý přeplatek na vdoveckém důchodu od 22.9.2011 do 21.1.2013. Od 22.1.2013 byl žalobci odňat tento důchod na základě rozhodnutí ze dne 26.11.2012, ale přesto mu byl nadále poukazován žalovanou na jeho účet pravděpodobně naposledy ke dni 22.7.2013, tudíž v této době již byl seznámen s tím, že mu důchod nenáleží, čímž došlo k naplnění ustanovení § 118a odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., proto za tuto dobu je žalovaná oprávněna přeplatek vyčíslit a do rozhodnutí uvést příslušný výpočet přeplatku, či jej učinit přílohou jako nedílnou součástí. Žalobcem namítaná nezákonnost nebyla zjištěna, jelikož ve věci rozhodl příslušný správní orgán dle správných zákonných předpisů, ale nesprávně je aplikoval, proto soud napadené rozhodnutí žalované ze dne 18.10.2013 i jemu předcházející rozhodnutí ze dne 15.7.2013 zrušil pro zjištěné vady řízení, tj. pro nepřezkoumatelnost spočívající v nesrozumitelnosti a nedostatku důvodů rozhodnutí i proto, že skutkový stav, který vzal správní orgán za základ napadeného rozhodnutí nemá ve spisu oporu (§ 76 odst. 1 písm. a, b), § 78 odst. 1 věta první, odst. 3, 4 s.ř.s.) a věc vrátil žalované k dalšímu řízení, jak vyplývá z výroku *I. rozsudku*. Soud se omlouvá za délku tohoto řízení (objektivní důvody).

Žalovaná v této věci nejprve velice pečlivě zváží další postup i v rámci tzv. dobré správy (§ 2-8 *správního řádu*), tedy zda jsou skutečně splněny všechny zákonné podmínky pro použití § 118a odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb. v tom kterém období i s přihlédnutím ke všem zjištěným okolnostem a teprve až poté *vydá nové rozhodnutí*, jímž bude realizovat rozsudek zdejšího soudu sp. zn. 16Ad 131/2013 ze dne 23.1.2015, jehož výrok i odůvodnění budou zcela v souladu s příslušnými ustanoveními správního řádu a rovněž i zákona č. 582/1991 Sb. a č. 155/1995 Sb. Právním názorem soudu je žalovaná vázána (§ 78 odst. 5 s.ř.s.), přičemž dle

§ 75 odst. 1 s.ř.s. při přezkoumání rozhodnutí vychází soud ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu, tj. *k datu 18.10.2013*.

O náhradě nákladů řízení (*výrok II. rozsudku*) bylo rozhodnuto v souladu s § 60 odst. 1 věta první s.ř.s., podle kterého má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Žalobce, který měl ve věci úspěch požadoval náhradu nákladů řízení prostřednictvím svého zástupce podáním ze dne 21.1.2015 a soud shledal jeho nárok oprávněným a přiznal mu za 3 úkony právní služby á 1.000,-Kč (*převzetí věci, sepsí žaloby a vyjádření*), tj. 3.000,-Kč, za 3 režijní paušály á 300,-Kč, tj. 900,-Kč a 819,-Kč (21% DPH z částky 3.900,-Kč), což je v souladu s § 7, § 9 odst. 2, § 11 odst. 1 písm. a), d) a § 13 odst. 3 vyhl. č. 177/1996 Sb., *advokátní tarif*; tedy *celkem 4.719,-Kč (advokát je plátcem DPH, což doložil)*. Uvedenou částku je povinna žalovaná uhradit ve lhůtě, kterou soud považuje za přiměřenou.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost *ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení* ve dvou písemných vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, 657 40 Brno, který o kasační stížnosti rozhoduje.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejblíže následující pracovní den. *Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.*

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s.ř.s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

V Plzni dne 23. ledna 2015

JUDr. Alena Hocká
samosoudkyně